Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (czwarta izba)

z dnia 16 lipca 2026 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Państwo prawne – Niezawisłość sędziowska – Artykuł 19 ust. 1 akapit drugi TUE – Artykuł 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej – Uregulowania krajowe pozwalające na zbadanie spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności przez czynnych sędziów Sądu Najwyższego (Polska) – Ukształtowanie składu orzekającego, który ma zbadać spełnienie tych wymogów – Nieprawidłowość w procedurze powołania członka takiego składu – Konsekwencje, jakie należy wyciągnąć z tej nieprawidłowości – Bezstronność – Pierwszeństwo prawa Unii

W sprawie C-748/23 [Gekus] [i]

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Sąd Najwyższy (Polska) postanowieniem z dnia 20 października 2023 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 6 grudnia 2023 r., w postępowaniu:

C. Limited

przeciwko

M.S.

TRYBUNAŁ (czwarta izba),

w składzie: I. Jarukaitis (sprawozdawca), prezes izby, K. Lenaerts, prezes Trybunału, pełniący obowiązki sędziego czwartej izby, M. Condinanzi, N. Jääskinen i R. Frendo, sędziowie,

rzecznik generalny: N. Emiliou,

sekretarz: E. Sartori, administratorka,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 4 czerwca 2025 r.,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

– w imieniu C. Limited – M. Kotowicz i M. Radwan-Röhrenschef, adwokaci,

– w imieniu M.S. – J. Baniewska i M. Gutowski, adwokaci, oraz R. Rogala, radca prawny,

* Język postępowania: polski.

[i] Niniejszej sprawie została nadana fikcyjna nazwa. Nie odpowiada ona rzeczywistej nazwie ani rzeczywistemu nazwisku żadnej ze stron postępowania.

– w imieniu rządu polskiego – B. Majczyna, D. Mazur, M. Rzotkiewicz i S. Żyrek, w charakterze pełnomocników,

– w imieniu rządu belgijskiego – C. Jacob, M. Jacobs, C. Pochet i L. Van den Broeck, w charakterze pełnomocników,

– w imieniu rządu niderlandzkiego – M.K. Bulterman i J.M. Hoogveld, w charakterze pełnomocników,

– w imieniu Komisji Europejskiej – K. Herrmann, P. Stancanelli oraz P.J.O. Van Nuffel, w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 1 sierpnia 2025 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE odczytywanego w świetle art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „Kartą”).

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między C Limited, spółką prawa irlandzkiego, a M.S., obywatelem irlandzkim, w przedmiocie żądania zapłaty wynikającego z czynności prawnych dokonanych w Polsce.

Ramy prawne

3 Artykuł 29 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2018 r., poz. 5), zmienionej ustawą z dnia 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2022 r., poz. 1259) (zwanej dalej „ustawą o Sądzie Najwyższym”) stanowi:

„[…]

§ 2. W ramach działalności Sądu Najwyższego lub jego organów niedopuszczalne jest kwestionowanie umocowania [sądów], konstytucyjnych organów państwowych oraz organów kontroli i ochrony prawa.

§ 3. Niedopuszczalne jest ustalanie lub ocena przez Sąd Najwyższy lub inny organ władzy zgodności z prawem powołania sędziego lub wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości.

§ 4. Okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego Sądu Najwyższego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności.

§ 5. Dopuszczalne jest badanie spełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego lub sędziego delegowanego do pełnienia czynności sędziowskich w Sądzie Najwyższym wymogów

niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu, na wniosek uprawnionego, o którym mowa w § 7, jeżeli w okolicznościach danej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy.

§ 6. Wniosek o stwierdzenie przesłanek, o których mowa w § 5 [zwane dalej »testem niezawisłości i bezstronności«)] może być złożony wobec sędziego Sądu Najwyższego lub sędziego delegowanego do pełnienia czynności sędziowskich w Sądzie Najwyższym wyznaczonego do składu rozpoznającego:

1) środek zaskarżenia;

[…]

§ 7. Uprawnionym do złożenia wniosku jest strona lub uczestnik postępowania przed Sądem Najwyższym w sprawach, o których mowa w § 6.

[…]

§ 9. Wniosek powinien czynić zadość wymaganiom przewidzianym dla pisma procesowego, a ponadto zawierać:

1) żądanie stwierdzenia, że w danej sprawie zachodzą przesłanki, o których mowa w § 5;

2) przytoczenie okoliczności uzasadniających żądanie wraz z dowodami na ich poparcie.

§ 10. Wniosek niespełniający wymagań, o których mowa w § 9, podlega odrzuceniu bez wezwania do usunięcia braków formalnych. Odrzuceniu podlega również wniosek złożony po upływie terminu albo z innych przyczyn niedopuszczalny.

[…]

§ 15. Sąd Najwyższy rozpoznaje wniosek na posiedzeniu niejawnym w składzie 5 sędziów losowanych spośród całego składu Sądu Najwyższego, po wysłuchaniu sędziego, którego wniosek dotyczy chyba, że wysłuchanie jest niemożliwe lub bardzo utrudnione. Wysłuchanie może nastąpić na piśmie. Sędzia, którego wniosek dotyczy jest wyłączony z losowania.

[…]

§ 18. Uwzględniając wniosek Sąd Najwyższy wyłącza sędziego od rozpoznania sprawy. Wyłączenie sędziego od udziału w danej sprawie nie może stanowić podstawy do wyłączenia tego sędziego w innych sprawach rozpoznawanych z jego udziałem.

[…]

§ 21. Od postanowienia wydanego na skutek rozpoznania wniosku przysługuje odwołanie do Sądu Najwyższego w składzie 7 sędziów losowanych spośród całego składu Sądu Najwyższego. Sędzia, którego orzeczenie dotyczy oraz sędzia, który brał udział w wydaniu zaskarżonego postanowienia, są wyłączeni z losowania”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

4 Spór w postępowaniu głównym toczy się między C. Limited, spółką irlandzką, a M.S., obywatelem irlandzkim, i dotyczy ich praw i zobowiązań w związku z czynnościami prawnymi dokonanymi w Polsce.

5 Z akt sprawy, którymi dysponuje Trybunał, wynika, że wyrokiem z dnia 10 czerwca 2021 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie (Polska) zasądził od M.S. na rzecz C. Limited kwotę odpowiadającą wysokości roszczenia tej ostatniej.

6 W dniu 29 lipca 2021 r. M.S. wystąpił do High Court (wysokiego trybunału, Irlandia) na podstawie art. 46 w związku z art. 45 ust. 1 lit. a) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2012, L 351, s. 1) o odmowę uznania i wykonania wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie ze względu na naruszenie jego prawa do sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy z uwagi na obecność w składzie orzekającym, który wydał ten wyrok, sędziego delegowanego przez polskiego Ministra Sprawiedliwości na czas nieokreślony.

7 Jednocześnie M.S. wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od tego wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie. Do rozpoznania tej skargi wyznaczono trzyosobowy skład orzekający, w którym zasiada między innymi sędzia JG.

8 C. Limited złożyła wniosek o przeprowadzenie testu niezawisłości i bezstronności sędziego JG, zgodnie z procedurą określoną w art. 29 ustawy o Sądzie Najwyższym.

9 W celu wykazania braku spełnienia przez sędziego JG wymogów niezawisłości i bezstronności C. Limited wskazała szereg okoliczności, w szczególności te związane z jego powołaniem.

10 W pierwszej kolejności C. Limited podniosła, że sędzia JG został powołany na sędziego Izby Cywilnej Sądu Najwyższego w dniu 10 października 2018 r. na podstawie uchwały Krajowej Rady Sądownictwa (Polska) (zwanej dalej „KRS”) nr 330/2018, chociaż wykonanie tej uchwały zostało wstrzymane w dniu 27 września 2018 r. postanowieniem Naczelnego Sądu Administracyjnego (Polska). Wyrokiem z dnia 6 maja 2021 r. Naczelny Sąd Administracyjny uchylił tę uchwałę.

11 W drugiej kolejności C. Limited wskazała na zachowanie sędziego JG po jego powołaniu do Izby Cywilnej Sądu Najwyższego i w tym względzie odniosła się do oświadczenia z dnia 28 listopada 2019 r. podpisanego przez niektórych sędziów tej izby, w tym JG, zgodnie z którym wyrok z dnia 19 listopada 2019 r., A.K. i in. (Niezależność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego) (C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982) nie dotyczy sędziów wspomnianej izby powołanych do pełnienia urzędu na podstawie uchwały KRS przyjętej w jej nowym składzie.

12 W trzeciej kolejności C. Limited powołała się na okoliczność, że M.S. dąży do uzyskania przed sądami irlandzkimi odmowy stwierdzenia wykonalności wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie, powołując się w tym celu na naruszenie jego prawa do rozpoznania sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy. W tych okolicznościach postępowanie przed Sądem Najwyższym powinno zdaniem C. Limited toczyć się przed sędziami, których niezawisłość i bezstronność nie budzi wątpliwości.

13 Zgodnie z procedurą przewidzianą w art. 29 ustawy o Sądzie Najwyższym do składu orzekającego w przedmiocie wniosku o przeprowadzenie testu niezawisłości i bezstronności wybrano losowo pięciu sędziów Sądu Najwyższego. W rezultacie w składzie tym zasiada dwóch sędziów Sądu Najwyższego powołanych przed 2018 r. i trzech sędziów powołanych na wniosek KRS w nowym składzie.

14 Podczas badania dopuszczalności tego wniosku C. Limited sąd odsyłający w składzie jednoosobowym złożonym z sędziego sprawozdawcy, będącego jednocześnie przewodniczącym składu pięcioosobowego, powziął wątpliwości co do wykładni art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym w świetle art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE i art. 47 Karty.

15 W tym względzie sąd ten wskazuje na dwie wynikające z orzecznictwa Sądu Najwyższego wykładnie tego przepisu prawa krajowego dotyczące stosowania testu niezawisłości i bezstronności.

16 Zgodnie z pierwszą, tzw. wąską wykładnią wnioski składane na podstawie art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym są odrzucane na etapie badania ich dopuszczalności, jeżeli opierają się wyłącznie na okolicznościach towarzyszących powołaniu danego sędziego Sądu Najwyższego. Stosownie do tej wykładni wniosek o przeprowadzenie testu powinien bowiem wskazywać, po pierwsze, rzeczone okoliczności oraz zachowanie tego sędziego po powołaniu, które pozwalałyby przyjąć, że w jego przypadku nie zostały spełnione wymogi niezawisłości i bezstronności, a po drugie, wpływ naruszenia tych wymogów na wynik sprawy, w ramach której wniosek ten został złożony, z uwzględnieniem jej charakteru.

17 Według drugiej wykładni wnioski składane na podstawie art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym należy objąć szerszym badaniem, zgodnie z uchwałą połączonych izb Sądu Najwyższego: Izby Cywilnej i Izby Karnej oraz Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r., w której uznano, że KRS, jako że od wejścia w życie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. jest bezpośrednio zależna od władzy politycznej, nie jest organem niezależnym. Zgodnie z tą uchwałą skład orzekający, w którym zasiada osoba powołana na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego na wniosek KRS w nowym składzie, stanowi sąd nienależycie obsadzony, w związku z czym odnośne postępowanie sądowe jest nieważne.

18 W niniejszym wypadku sąd odsyłający zastanawia się, czy wymóg niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy jest spełniony, mimo że przywołana w poprzednim punkcie niniejszego wyroku uchwała trzech izb dotyczy trzech członków pięcioosobowego składu orzekającego, którzy zostali wylosowani do rozpoznania złożonego przez C. Limited wniosku o przeprowadzenie testu niezawisłości i bezstronności. W ocenie tego sądu sędziowie powołani do Sądu Najwyższego na wniosek KRS w nowym składzie nie powinni uczestniczyć w rozpoznawaniu takich wniosków, ponieważ ich udział narusza prawo do rzetelnego procesu sądowego. W tym kontekście wspomniany sąd zastanawia się nad sposobem, w jaki wnioski te należy rozpoznawać w zgodzie z wymogami art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE interpretowanego w świetle art. 47 Karty.

19 W tych okolicznościach Sąd Najwyższy w składzie jednoosobowym postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy art. 19 ust. 1 akapit [drugi] TUE interpretowany w świetle art. 47 [Karty] należy rozumieć w ten sposób, że już same okoliczności powołania na stanowisko sędziowskie mogą wskazywać na niespełnienie wymogów niezawisłości i bezstronności przez sędziego, jeżeli prowadzą do ukonstytuowania sądu, który narusza prawo jednostki do [niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy], ewentualnie że o niespełnieniu tych wymogów decyduje bierna akceptacja (polegająca na orzekaniu) przez sędziego nieprawidłowości procedury jego powołania na stanowisko sędziowskie prowadzących do ukonstytuowania sądu, który narusza prawo jednostki do [takiego] sądu?

2) Czy art. 19 ust. 1 akapit [drugi] TUE interpretowany w świetle art. 47 [Karty] należy rozumieć w ten sposób, że w sprawie tzw. testu [niezawisłości i] bezstronności sędziego Sądu Najwyższego nie mogą orzekać sędziowie, których udział – z uwagi na powołanie na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek [KRS] [w nowym składzie] – narusza prawo jednostki do sądu?

3) W przypadku pozytywnej odpowiedzi na pytanie [drugie], czy art. 19 ust. 1 akapit [drugi] TUE interpretowany w świetle art. 47 [Karty] należy rozumieć w ten sposób, że Sąd Najwyższy ma obowiązek ukształtować skład sądu w sprawie tzw. testu [niezawisłości i] bezstronności bez udziału takich sędziów, a w ostateczności pominąć przepis krajowy przewidujący w takich sprawach skład pięcioosobowy i rozpoznać wniosek bez udziału takich sędziów w innym składzie przewidzianym prawem krajowym?”.

W przedmiocie dopuszczalności pytań prejudycjalnych

20 C. Limited twierdzi zasadniczo, że pytanie pierwsze jest niedopuszczalne, ponieważ odpowiedź Trybunału nie jest niezbędna do rozpoznania jej wniosku o przeprowadzenie testu niezawisłości i bezstronności. Zdaniem C. Limited wniosek ten opiera się nie tylko na okolicznościach towarzyszących powołaniu sędziego JG na urząd, lecz również na innych aspektach, takich jak zachowanie tego sędziego po powołaniu. Wniosek ten odpowiada zatem wymogom art. 29 ustawy o Sądzie Najwyższym i w związku z tym musi podlegać merytorycznemu rozpoznaniu bez względu na odpowiedź Trybunału na to pytanie.

21 W tym względzie należy zauważyć, że prawdą jest, iż wniosek o przeprowadzenie testu niezawisłości i bezstronności w sprawie w postępowaniu głównym opiera się na kilku elementach, z których niektóre nie mają związku z okolicznościami towarzyszącymi powołaniu sędziego, o którym mowa. Sytuacja ta nie może jednak wystarczyć, aby pytanie pierwsze można było uznać za nieistotne dla rozstrzygnięcia sporu.

22 Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający zwraca się bowiem w istocie o ustalenie, czy art. 19 ust. 1 TUE odczytywany w świetle art. 47 Karty należy interpretować w ten sposób, że już same okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego mogą powodować, że sędzia nie spełnia wymogów niezawisłości i bezstronności ustanowionych w tych postanowieniach. Gdyby Trybunał udzielił na to pytanie odpowiedzi twierdzącej i gdyby warunki powołania danego sędziego wskazane przez powódkę w postępowaniu głównym zostały w niniejszym wypadku potwierdzone, sąd odsyłający mógłby uznać, że wymogi te nie są spełnione, bez konieczności

badania pozostałych aspektów przywołanych na poparcie wniosku o przeprowadzenie testu niezawisłości i bezstronności. Odpowiedź na pytanie pierwsze może zatem sama w sobie przesądzić o wyniku sprawy w postępowaniu głównym.

23 Na rozprawie strony wypowiedziały się również na temat dopuszczalności pytań prejudycjalnych drugiego i trzeciego. W tym względzie podnoszono zasadniczo, że sąd odsyłający może nie być w stanie uwzględnić odpowiedzi udzielonych przez Trybunał. W niniejszej sprawie w postępowaniu głównym sąd odsyłający orzeka bowiem w składzie jednoosobowym złożonym z sędziego sprawozdawcy, będącego również przewodniczącym pięcioosobowego składu rozpoznającego wniosek o przeprowadzenie testu niezawisłości i bezstronności, z którym wystąpiła powódka w postępowaniu głównym. Taka okoliczność mogłaby budzić wątpliwości co do możliwości rzeczywistego zastosowania przez ten sąd wykładni prawa Unii dokonanej przez Trybunał. Ponadto wskazano, że ustawa o Sądzie Najwyższym nie zawiera przepisów szczególnych regulujących wyłączenie sędziów, których w wyniku losowania wyznaczono do składu mającego rozpoznać wniosek o przeprowadzenie testu niezawisłości i bezstronności dotyczący jednego z tych sędziów. W tych okolicznościach istniałaby niepewność co do możliwości zaradzenia przez sąd odsyłający wszelkim trudnościom, które Trybunał mógłby wskazać w odpowiedzi na pytania drugie i trzecie.

24 W tym względzie należy stwierdzić, że w składzie sądu odsyłającego zasiada przewodniczący pięcioosobowego składu orzekającego mającego rozpoznać wniosek o przeprowadzenie testu niezawisłości i bezstronności, który to sędzia jest właśnie autorem odesłania prejudycjalnego. Tymczasem, jak zauważył rzecznik generalny w pkt 38 opinii, rząd polski potwierdził na rozprawie, że zgodnie z polskim prawem przewodniczący składu orzekającego może podejmować różne czynności, aby zapobiec nienależytej obsadzie tego składu. W konsekwencji nie można uwzględnić zastrzeżeń podnoszonych co do dopuszczalności pytań drugiego i trzeciego.

25 Wszystkie trzy pytania prejudycjalne są zatem dopuszczalne.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

26 Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający zwraca się w istocie o wyjaśnienie, czy art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE odczytywany w świetle art. 47 Karty należy interpretować w ten sposób, że już same okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego mogą powodować naruszenie prawa do niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu tych postanowień.

27 Na wstępie należy przypomnieć, że – jak wynika z orzecznictwa Trybunału – chociaż organizacja wymiaru sprawiedliwości w państwach członkowskich, w tym ustanowienie, skład, właściwość i funkcjonowanie sądów krajowych, należy do kompetencji tych państw, to przy wykonywaniu tej kompetencji państwa członkowskie mają obowiązek dotrzymywać zobowiązań wynikających dla nich z prawa Unii, a w szczególności z art. 19 TUE [zob. podobnie wyroki: z dnia 11 lipca 2024 r., Hann-Invest i in., C-554/21, C-622/21 i C-727/21, EU:C:2024:594, pkt 44 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 24 marca 2026 r., Rzecznik Praw Obywatelskich (Wyłączenie sędziego sądu powszechnego), C-521/21, EU:C:2026:242, pkt 28].

28 W tym względzie zasada skutecznej ochrony sądowej, do której odnosi się art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, stanowi zasadę ogólną prawa Unii, wyrażoną w szczególności w art. 6 ust. 1 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, podpisanej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (zwanej dalej „EKPC"), któremu odpowiada art. 47 akapit drugi Karty. To ostatnie postanowienie powinno być zatem należycie uwzględnione przy dokonywaniu wykładni art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE [zob. podobnie wyroki: z dnia 11 lipca 2024 r., Hann-Invest i in., C-554/21, C-622/21 i C-727/21, EU:C:2024:594, pkt 45 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 24 marca 2026 r., Rzecznik Praw Obywatelskich (Wyłączenie sędziego sądu powszechnego), C-521/21, EU:C:2026:242, pkt 42].

29 Gwarancje dostępu do niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy, a w szczególności gwarancje określające pojęcie, jak również skład tego sądu, stanowią podstawę prawa do rzetelnego procesu sądowego. Badanie pod kątem tego, czy z uwagi na swój skład organ stanowi, jeżeli pojawia się w tym względzie poważna wątpliwość, taki właśnie sąd, jest nieodzowne w kontekście zaufania, jakie powinny wzbudzać u jednostki sądy w społeczeństwie demokratycznym [wyrok z dnia 24 marca 2026 r., Rzecznik Praw Obywatelskich (Wyłączenie sędziego sądu powszechnego), C-521/21, EU:C:2026:242, pkt 69 i przytoczone tam orzecznictwo].

30 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem niezbędne na podstawie prawa Unii gwarancje niezawisłości i bezstronności wymagają istnienia zasad, w szczególności co do składu danego organu, powoływania jego członków, okresu trwania ich kadencji oraz powodów ich wyłączania lub odwołania, pozwalających wykluczyć, w przekonaniu jednostek, wszelką uzasadnioną wątpliwość co do niepodatności tego organu na czynniki zewnętrzne oraz jego neutralności względem ścierających się przed nim interesów [wyroki: z dnia 6 października 2021 r., W.Ż. (Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego – Powołanie), C-487/19, EU:C:2021:798, pkt 109; a także z dnia 24 marca 2026 r., Rzecznik Praw Obywatelskich (Wyłączenie sędziego sądu powszechnego), C-521/21, EU:C:2026:242, pkt 70].

31 Trybunał, odwołując się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, orzekł, że o ile prawo do „sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy" stanowi prawo samodzielne, o tyle ma ono jednak ścisły związek z gwarancjami „niezawisłości" i „bezstronności". W szczególności – zgodnie z zasadą trójpodziału władzy charakteryzującą funkcjonowanie państwa prawnego – konieczne jest zagwarantowanie niezależności sądów względem władzy ustawodawczej i wykonawczej [wyrok z dnia 24 marca 2026 r., Rzecznik Praw Obywatelskich (Wyłączenie sędziego sądu powszechnego), C-521/21, EU:C:2026:242, pkt 72 i przytoczone tam orzecznictwo].

32 W tym względzie wymóg dotyczący „sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy" w rozumieniu prawa Unii ma na celu uniknięcie sytuacji, w której organizacja systemu sądownictwa zostałaby pozostawiona uznaniu władzy wykonawczej, oraz zapewnienie, by kwestia ta była regulowana ustawą uchwaloną przez władzę ustawodawczą w sposób zgodny z normami regulującymi wykonywanie jej kompetencji. Wyrażenie to odzwierciedla w szczególności wartość poszanowania państwa prawnego i dotyczy nie tylko podstawy prawnej samego istnienia sądu, lecz również składu orzekającego w każdej sprawie oraz wszelkich innych przepisów prawa krajowego, których nieprzestrzeganie sprawia, że udział jednego lub kilku sędziów w rozpoznawaniu sprawy jest obarczony nieprawidłowością, co obejmuje w szczególności przepisy dotyczące niezawisłości i bezstronności członków danego sądu [zob. podobnie wyroki: z dnia 26 marca 2020 r. (szczególna procedura kontroli orzeczenia), Simpson/Rada i HG/Komisja, C-542/18 RX-II i C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, pkt 73 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 6 października 2021 r., W.Ż. (Izba

Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego – Powołanie), C-487/19, EU:C:2021:798, pkt 129; z dnia 24 marca 2026 r., Rzecznik Praw Obywatelskich (Wyłączenie sędziego sądu powszechnego), C-521/21, EU:C:2026:242, pkt 73].

33 Jest zatem konieczne, by materialne warunki oraz zasady proceduralne odnoszące się do decyzji o powołaniu tych sędziów były sformułowane w sposób nieprowadzący do powstania w przekonaniu jednostek uzasadnionych wątpliwości co do niepodatności danych sędziów na czynniki zewnętrzne oraz ich neutralności względem ścierających się przed nimi interesów po tym, jak zostaną oni powołani. W tym względzie szczególnie ważne jest to, by te warunki i zasady zostały opracowane w taki sposób, aby spełniały wymogi przypomniane w poprzednim punkcie niniejszego wyroku [wyrok z dnia 24 marca 2026 r., Rzecznik Praw Obywatelskich (Wyłączenie sędziego sądu powszechnego), C-521/21, EU:C:2026:242, pkt 74 i przytoczone tam orzecznictwo].

34 Co się tyczy bardziej szczegółowo procesu powoływania sędziów, Trybunał orzekł, że z uwagi na fundamentalne następstwa, jakie proces ten ma dla prawidłowego funkcjonowania oraz legitymizacji władzy sądowniczej w demokratycznym państwie, w którym obowiązuje zasada rządów prawa, taki proces stanowi w sposób konieczny nieodłączny element pojęcia „sądu ustanowionego na mocy ustawy" w rozumieniu art. 47 akapit drugi Karty, przy czym wyjaśnił on, że niezawisłość sądu w rozumieniu tego postanowienia mierzy się między innymi poprzez sposób, w jaki zostali powołani jego członkowie [zob. podobnie wyrok z dnia 24 marca 2026 r., Rzecznik Praw Obywatelskich (Wyłączenie sędziego sądu powszechnego), C-521/21, EU:C:2026:242, pkt 75 i przytoczone tam orzecznictwo].

35 Niemniej nie każde uchybienie, jakie może wystąpić w trakcie procedury powołania sędziego, może rodzić wątpliwość co do niezawisłości i bezstronności tego sędziego, a tym samym co do tego, czy skład orzekający, w którym on zasiada, ma przymiot „niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy" w rozumieniu prawa Unii [wyrok z dnia 24 marca 2026 r., Rzecznik Praw Obywatelskich (Wyłączenie sędziego sądu powszechnego), C-521/21, EU:C:2026:242, pkt 76 i przytoczone tam orzecznictwo].

36 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem nieprawidłowość, której dopuszczono się przy powołaniu sędziów w ramach danego systemu sądownictwa, pociąga za sobą naruszenie wymogu, aby sąd był ustanowiony na mocy ustawy, w szczególności gdy nieprawidłowość ta ma taki charakter i taką wagę, że stwarza ona rzeczywiste ryzyko, iż pozostałe władze, w szczególności władza wykonawcza, będą mogły skorzystać z nienależnych im uprawnień dyskrecjonalnych, zagrażając prawidłowości skutku, do którego prowadzi procedura powołania, i wzbudzając w ten sposób w przekonaniu jednostek uzasadnione wątpliwości co do niezawisłości i bezstronności danego sędziego lub danych sędziów, co ma miejsce, gdy dotyczy to podstawowych reguł stanowiących integralną część ustroju i funkcjonowania tego systemu sądownictwa [zob. podobnie wyroki: z dnia 26 marca 2020 r., (szczególna procedura kontroli orzeczenia) Simpson/Rada i HG/Komisja, C-542/18 RX-II i C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, pkt 75; a także z dnia 24 marca 2026 r., Rzecznik Praw Obywatelskich (Wyłączenie sędziego sądu powszechnego), C-521/21, EU:C:2026:242, pkt 77 i przytoczone tam orzecznictwo].

37 Stwierdzenie dotyczące istnienia naruszenia wymogu „sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy" oraz dotyczące skutków takiego naruszenia zależy od całościowej oceny pewnej liczby okoliczności, które, rozpatrywane łącznie, przyczyniają się do powstania, w przekonaniu jednostek, uzasadnionych wątpliwości dotyczących niezawisłości i bezstronności danych sędziów [wyrok z dnia 24 marca 2026 r., Rzecznik Praw Obywatelskich (Wyłączenie sędziego sądu powszechnego), C-521/21, EU:C:2026:242, pkt 78 i przytoczone tam orzecznictwo].

38 Dokonując, przy zastosowaniu orzecznictwa przypomnianego w pkt 29–31 niniejszego wyroku, oceny statusu Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego jako „sądu" w rozumieniu art. 267 TFUE, Trybunał uznał w pkt 77 wyroku z dnia 21 grudnia 2023 r., Krajowa Rada Sądownictwa (Dalsze zajmowanie stanowiska sędziego) (C-718/21, EU:C:2023:1015), że rozpatrywane łącznie zarówno elementy systemowe, jak i dotyczące konkretnych okoliczności faktycznych, które charakteryzowały powołanie niektórych sędziów do tego organu, skutkują tym, że nie ma on statusu „niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy" w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 akapit drugi Karty (zob. podobnie wyrok z dnia 4 września 2025 r., AW „T", C-225/22, EU:C:2025:649, pkt 49, 50).

39 Podobnie w pkt 35 i 37 wyroku z dnia 7 listopada 2024 r., Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (C-326/23, EU:C:2024:940) Trybunał stwierdził, że nieprawidłowości, którymi dotknięty był proces nominacyjny sędziego zasiadającego jednoosobowo w składzie będącym organem odsyłającym, który został powołany do Izby Cywilnej Sądu Najwyższego, są identyczne z uchybieniami, którymi był dotknięty proces powołania sędziów Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, i są same w sobie wystarczające, aby wzbudzić w przekonaniu jednostek uzasadnione i poważne wątpliwości co do niezawisłości i bezstronności tego sędziego, w związku z czym ten ostatni nie stanowi „sądu" w rozumieniu art. 267 TFUE.

40 A zatem, jak zauważył rzecznik generalny w pkt 52 opinii, pewne uchybienia w procesie powoływania sędziów mogą same w sobie wskazywać, że dani sędziowie nie spełniają wymogów niezawisłości i bezstronności. W takich przypadkach nie można wymagać od strony postępowania, która podnosi kwestię spełnienia tych wymogów, aby przedstawiła dodatkowe dowody na poparcie podnoszonego niedochowania tych wymogów.

41 Co się tyczy wniosku o przeprowadzenie testu niezawisłości i bezstronności sędziego wyznaczonego do składu orzekającego, który to wniosek ma na celu ustalenie, czy rzeczony sędzia spełnia wymogi niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE odczytywanego w świetle art. 47 Karty, strona, która złożyła taki wniosek, powinna zatem móc ograniczyć się do podniesienia argumentów opartych wyłącznie na okolicznościach towarzyszących powołaniu tego sędziego i wykazujących, że przy tej okazji doszło do nieprawidłowości o takim charakterze i o takiej wadze, że wzbudza ona w przekonaniu jednostek wątpliwości co do niezawisłości i bezstronności tego sędziego względem władzy wykonawczej lub ustawodawczej, i to bez konieczności powoływania się na inne okoliczności.

42 W przypadku gdyby przepisy art. 29 §§ 5 i 9 ustawy o Sądzie Najwyższym były stosowane przez sędziów Sądu Najwyższego w ten sposób, że zobowiązują stronę wnoszącą o przeprowadzenie testu niezawisłości i bezstronności sędziego do powołania się, zgodnie z tym, co wskazano w pkt 16 niniejszego wyroku, na dodatkowe okoliczności związane z zachowaniem tego sędziego po jego powołaniu, które to okoliczności miałyby świadczyć o naruszeniu dotyczących go wymogów niezawisłości i bezstronności, przy czym strona ta musiałaby również wskazać wpływ tego naruszenia na wynik danej sprawy, takie stosowanie byłoby sprzeczne z postanowieniami art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE odczytywanym w świetle art. 47 Karty.

43 W świetle powyższych rozważań odpowiedź na pytanie pierwsze winna brzmieć: art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE odczytywany w świetle art. 47 Karty należy interpretować w ten sposób, że już same okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego mogą powodować naruszenie prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu tych

postanowień, jeżeli okoliczności te wiążą się z nieprawidłowością o takim charakterze i o takiej wadze, że wzbudza ona w przekonaniu jednostek uzasadnione wątpliwości co do niezawisłości lub bezstronności tego sędziego.

W przedmiocie pytania drugiego

44 Poprzez pytanie drugie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE odczytywany w świetle art. 47 Karty należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie temu, by badanie spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności w odniesieniu do czynnego sędziego danego sądu, a tym samym badanie poszanowania prawa do sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu tych postanowień, zostało powierzone składowi orzekającemu tego sądu, w którym zasiada choćby jeden sędzia znajdujący się ze względu na warunki jego powołania w sytuacji identycznej z sytuacją sędziego, którego dotyczy to badanie.

45 W tym względzie, jak przypomniano w pkt 28 niniejszego wyroku, zasada skutecznej ochrony sądowej, do której odnosi się art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, stanowi zasadę ogólną prawa Unii, wywodzoną z tradycji konstytucyjnych wspólnych dla państw członkowskich, która została wyrażona między innymi w art. 6 ust. 1 EKPC, a obecnie znajduje potwierdzenie w art. 47 akapit drugi Karty.

46 Ponadto w zakresie, w jakim Karta zawiera prawa, które odpowiadają prawom zagwarantowanym w EKPC, art. 52 ust. 3 Karty ma na celu zapewnienie koniecznej spójności między wyrażonymi w niej prawami a odpowiadającymi im prawami gwarantowanymi przez EKPC w sposób nienaruszający autonomii prawa Unii. Zgodnie z wyjaśnieniami dotyczącymi Karty praw podstawowych (Dz.U. 2007, C 303, s. 17) art. 47 akapit drugi Karty odpowiada art. 6 ust. 1 EKPC. Trybunał musi zatem dbać o to, aby wykładnia dokonana przez niego w niniejszej sprawie zapewniała poziom ochrony, który nie narusza poziomu ochrony gwarantowanego przez art. 6 ust. 1 EKPC, zgodnie z jego wykładnią dokonaną przez Europejski Trybunał Praw Człowieka [zob. podobnie wyrok z dnia 11 lipca 2024 r., Hann-Invest i in., C-554/21, C-622/21 i C-727/21, EU:C:2024:594, pkt 46 i przytoczone tam orzecznictwo].

47 Uściśliwszy powyższe, należy przypomnieć, że na podstawie art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE każde państwo członkowskie powinno zapewnić, by organy orzekające – jako „sądy" w rozumieniu prawa Unii – w kwestiach związanych ze stosowaniem lub wykładnią tego prawa i należące w związku z tym do systemu środków odwoławczych w dziedzinach objętych prawem Unii odpowiadały wymogom skutecznej ochrony sądowej, w tym zwłaszcza wymogowi niezawisłości (wyrok z dnia 11 lipca 2024 r., Hann-Invest i in., C-554/21, C-622/21 i C-727/21, EU:C:2024:594, pkt 47 i przytoczone tam orzecznictwo).

48 W tym względzie należy przypomnieć, że wymóg niezawisłości sędziowskiej, stanowiącej integralny element sądzenia, wchodzi w zakres istoty prawa do skutecznej ochrony sądowej oraz prawa podstawowego do rzetelnego procesu sądowego, które mają fundamentalne znaczenie jako gwarancje ochrony wszystkich praw, jakie jednostki wywodzą z prawa Unii, oraz zachowania wartości wspólnych państwom członkowskim określonych w art. 2 TUE, w szczególności wartości państwa prawnego (wyrok z dnia 11 lipca 2024 r., Hann-Invest i in., C-554/21, C-622/21 i C-727/21, EU:C:2024:594, pkt 49 i przytoczone tam orzecznictwo).

49 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem wspomniany wymóg niezawisłości ma dwa aspekty. Pierwszy aspekt, o charakterze zewnętrznym, wymaga, aby dany organ wypełniał swoje zadania w pełni autonomicznie, bez podległości w ramach hierarchii służbowej, bez podporządkowania komukolwiek, w sposób wolny od nakazów czy wytycznych z jakiegokolwiek źródła, pozostając w ten sposób pod ochroną przed ingerencją i naciskami z zewnątrz, które mogą zagrozić niezależności osądu jego członków i wpływać na ich rozstrzygnięcia [wyroki: z dnia 19 listopada 2019 r., A.K. i in. (Niezależność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego), C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982, pkt 121; a także z dnia 11 lipca 2024 r., Hann-Invest i in., C-554/21, C-622/21 i C-727/21, EU:C:2024:594, pkt 50].

50 Drugi aspekt, o charakterze wewnętrznym, łączy się z kolei z pojęciem „bezstronności" i dotyczy jednakowego dystansu do stron sporu oraz ich odpowiednich interesów w odniesieniu do przedmiotu tego sporu. Aspekt ten wymaga przestrzegania obiektywizmu oraz braku wszelkiego interesu w rozstrzygnięciu sporu poza ścisłym stosowaniem przepisu prawa [wyroki: z dnia 19 listopada 2019 r., A.K. i in. (Niezależność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego), C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982, pkt 122; a także z dnia 11 lipca 2024 r., Hann-Invest i in., C-554/21, C-622/21 i C-727/21, EU:C:2024:594, pkt 51].

51 Powyższe gwarancje niezawisłości i bezstronności wymagają istnienia zasad, w szczególności co do składu danego organu, pozwalających wykluczyć, w przekonaniu jednostek, wszelką uzasadnioną wątpliwość co do niezależności tego organu od czynników zewnętrznych oraz neutralności względem ścierających się przed nim interesów [zob. podobnie wyroki: z dnia 19 listopada 2019 r., A.K. i in. (Niezależność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego), C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982, pkt 123; a także z dnia 11 lipca 2024 r., Hann-Invest i in., C-554/21, C-622/21 i C-727/21, EU:C:2024:594, pkt 52].

52 Co się tyczy w szczególności zasady bezstronności, to jak zauważył rzecznik generalny w pkt 65 opinii, wymaga ona, aby w sprawach, które rozpoznają, sędziowie nie mieli żadnego własnego interesu, nie byli stronniczy i nie działali pod wpływem uprzedzeń oraz by traktowali wszystkie strony w sposób równy i sprawiedliwy.

53 Europejski Trybunał Praw Człowieka orzekł, że bezstronność oznacza zazwyczaj brak uprzedzeń lub stronniczości, co można zweryfikować na różne sposoby. Zdaniem tego trybunału bezstronność należy oceniać na podstawie subiektywnego podejścia, polegającego na uwzględnieniu osobistych przekonań i zachowania danego sędziego w celu sprawdzenia, czy przejawiał on jakiekolwiek uprzedzenia lub stronniczość w rozpoznawanej przez niego sprawie, ale również na podstawie obiektywnego podejścia, polegającego na ocenie, czy sam sąd oraz, między innymi, jego skład zapewniają wystarczające gwarancje, aby wykluczyć wszelkie uzasadnione wątpliwości co do jego bezstronności (zob. podobnie wyrok ETPC z dnia 15 października 2009 r. w sprawie Micallef przeciwko Malcie, CE:ECHR:2009:1015JUD001705606, § 93).

54 W ramach obiektywnej oceny bezstronności należy zastanowić się, czy niezależnie od indywidualnego zachowania sędziów pewne weryfikowalne fakty dają podstawy do powzięcia wątpliwości co do ich bezstronności. W tym zakresie nawet pozory mogą mieć znaczenie. Zgodnie z orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przy dokonywaniu oceny, czy istnieją podstawy do obaw, że te wymogi niezawisłości lub obiektywnej bezstronności nie zostaną w danej sprawie spełnione, bierze się pod uwagę punkt widzenia strony, choć nie odgrywa on decydującej roli. Decydującym czynnikiem jest to, czy dane obawy można uznać za obiektywnie uzasadnione

(zob. podobnie wyrok ETPC z dnia 15 października 2009 r. w sprawie Micallef przeciwko Malcie, CE:ECHR:2009:1015JUD001705606, §§ 96, 98; a także wyrok z dnia 19 grudnia 2024 r., Vivacom Bulgaria, C-369/23, EU:C:2024:1043, pkt 33 i przytoczone tam orzecznictwo).

55 W tym względzie Europejski Trybunał Praw Człowieka orzekł również w istocie, że udział sędziów w wydaniu orzeczenia dotyczącego wyłączenia jednego z nich, członka tego samego składu orzekającego, może uzasadniać zarzut oparty na naruszeniu art. 6 ust. 1 EKPC, jeżeli ci sędziowie sami są objęci takim samym wnioskiem o wyłączenie (zob. podobnie wyrok ETPC z dnia 22 września 1994 r. w sprawie Debled przeciwko Belgii, CE:ECHR:1994:0922JUD002681891, § 37).

56 A zatem członkowie składu orzekającego, który ma rozstrzygnąć, czy udział sędziego w danym postępowaniu może naruszać wymóg sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy, nie mogą sami znajdować się w sytuacji identycznej z sytuacją tego sędziego. Identyczność okoliczności towarzyszących ich własnym powołaniom na stanowisko sędziego z okolicznościami towarzyszącymi powołaniu tego ostatniego może bowiem wzbudzać u jednostek uzasadnione wątpliwości co do neutralności tego składu w stosunku do ścierających się przed nim interesów. Wynika z tego, że członkowie wspomnianego składu nie mogą badać kwestii niezawisłości i bezstronności wspomnianego sędziego, gdy znajdują się w identycznej sytuacji.

57 W niniejszym wypadku z akt sprawy, którymi dysponuje Trybunał, wynika, że przepisy dotyczące postępowania zainicjowanego przez powódkę w postępowaniu głównym weszły w życie – w następstwie zmiany ustawy o Sądzie Najwyższym – w 2022 r. w celu zagwarantowania jednostkom prawa do niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE odczytywanego w świetle art. 47 Karty. Procedura ta umożliwia stronom w postępowaniu przed Sądem Najwyższym złożenie wniosku o przeprowadzenie testu niezawisłości i bezstronności sędziego tego sądu mającego orzec w dotyczącej ich sprawie, którego celem jest ustalenie, czy sędzia wyznaczony do orzekania w dotyczącej tych stron sprawie spełnia wymogi niezawisłości i bezstronności, przy czym rozpoznanie tego wniosku jest powierzone specjalnemu składowi złożonemu z pięciu sędziów losowo wybranych spośród sędziów Sądu Najwyższego, z wyłączeniem sędziego, którego dotyczy ten wniosek.

58 W związku z tym skład orzekający Sądu Najwyższego, który ma zbadać na podstawie art. 29 ustawy o Sądzie Najwyższym kwestię niezawisłości i bezstronności sędziego tego sądu, powinien sam spełniać wymogi niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE odczytywanego w świetle art. 47 Karty.

59 Sąd odsyłający zastanawia się w szczególności, czy sędzia powołany do Sądu Najwyższego na wniosek KRS w nowym składzie może zasiadać w pięcioosobowym składzie orzekającym w przedmiocie wniosku o przeprowadzenie testu niezawisłości i bezstronności złożonego na podstawie art. 29 ustawy o Sądzie Najwyższym, jeżeli warunki jego własnego powołania są identyczne z warunkami powołania sędziego, którego dotyczy ten wniosek.

60 W tym względzie z postanowienia odsyłającego wynika, że w składzie Sądu Najwyższego mającym rozpoznać wniosek o przeprowadzenie testu niezawisłości i bezstronności w sprawie w postępowaniu głównym zasiada trzech sędziów powołanych na wniosek KRS w nowym składzie i że jeden z tych trzech sędziów został już wyłączony w innej sprawie po przeprowadzeniu takiego samego postępowania jak to zainicjowane przez powódkę w postępowaniu głównym.

61 I tak, jak wskazano w pkt 56 niniejszego wyroku, w sytuacji gdy sędzia Sądu Najwyższego został powołany w okolicznościach identycznych z tymi, które towarzyszyły powołaniu sędziego, którego dotyczy wniosek o przeprowadzenie testu niezawisłości i bezstronności, i które to stanowią właśnie podstawę tego wniosku, nie sposób przyjąć, że ten pierwszy sędzia może zasiadać w składzie tego sądu mającym rozpoznać ów wniosek.

62 W świetle całości powyższych rozważań odpowiedź na pytanie drugie winna brzmieć: art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE odczytywany w świetle art. 47 Karty należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie temu, by badanie spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności w odniesieniu do czynnego sędziego danego sądu, a tym samym badanie poszanowania prawa do sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu tych postanowień, zostało powierzone składowi orzekającemu tego sądu, w którym zasiada choćby jeden sędzia znajdujący się ze względu na warunki jego powołania w sytuacji identycznej z sytuacją sędziego, którego dotyczy to badanie.

W przedmiocie pytania trzeciego

63 Poprzez pytanie trzecie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE odczytywany w świetle art. 47 Karty należy interpretować w ten sposób, że w przypadku gdy skład orzekający sądu, który ma rozpoznać wniosek mający na celu zbadanie spełnienia przez członka tego sądu wymogów niezawisłości i bezstronności, sam narusza prawo do sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy ze względu na obecność w nim sędziego niespełniającego tych wymogów, dany sąd jest zobowiązany dopilnować, aby taki sędzia nie uczestniczył w rozpoznawaniu tego wniosku, i w razie potrzeby powinien odstąpić od stosowania przepisów krajowych określających ukształtowanie tego składu, tak aby wniosek ten mógł zostać rozpoznany przez organ obsadzony w zgodzie z tymi postanowieniami prawa Unii.

64 Z pytania tego wynika zatem, że sąd odsyłający dąży do ustalenia, czy art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE odczytywany w świetle art. 47 Karty należy interpretować w ten sposób, że sąd krajowy, który ma kontrolować niezawisłość i bezstronność niektórych sędziów, jest zobowiązany czuwać nad tym, aby w składzie orzekającym tego sądu przeprowadzającym to badanie nie zasiadali sędziowie, którzy nie spełniają tych wymogów, a jeśli tak, to jakie środki sąd ten jest zobowiązany podjąć w tym celu.

65 W myśl utrwalonego orzecznictwa zasada pierwszeństwa prawa Unii ustanawia prymat prawa Unii nad prawem państw członkowskich. Zasada ta nakłada zatem na wszystkie organy państw członkowskich obowiązek zapewnienia pełnej skuteczności poszczególnych norm prawa Unii, a prawo państw członkowskich nie może mieć wpływu na skuteczność przyznaną tym różnym normom w obrębie terytorium tych państw [wyrok z dnia 13 lipca 2023 r., YP i in. (Uchylenie immunitetu sędziowskiego i zawieszenie sędziego w czynnościach służbowych), C-615/20 i C-671/20, EU:C:2023:562, pkt 61 i przytoczone tam orzecznictwo].

66 Zasada ta wymaga zatem między innymi, aby sąd krajowy, którego zadaniem jest stosowanie, w ramach jego właściwości, przepisów prawa Unii, zapewnił pełną skuteczność wymogów tego prawa w zawisłym przed nim sporze, odstępując w razie potrzeby od stosowania, z mocy własnych uprawnień, wszelkich uregulowań lub praktyk krajowych, które są sprzeczne z bezpośrednio skutecznym przepisem prawa Unii, bez konieczności żądania uprzedniego zniesienia tych uregulowań lub praktyk w drodze ustawodawczej lub w jakimkolwiek innym trybie konstytucyjnym ani bez konieczności oczekiwania na takie zniesienie. Przestrzeganie tego obowiązku jest w szczególności konieczne do zapewnienia poszanowania równości państw

członkowskich wobec traktatów i stanowi wyraz zasady lojalnej współpracy ustanowionej w art. 4 ust. 3 TUE [wyrok z dnia 13 lipca 2023 r., YP i in. (Uchylenie immunitetu sędziowskiego i zawieszenie sędziego w czynnościach służbowych), C-615/20 i C-671/20, EU:C:2023:562, pkt 62 i przytoczone tam orzecznictwo].

67 Otóż Trybunał orzekł już, że art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, interpretowany w świetle art. 47 Karty, który nakłada na państwa członkowskie jasny i precyzyjny obowiązek osiągnięcia rezultatu, który jest bezwarunkowy, jeśli chodzi o niezawisłość i bezstronność sądów, do których należy dokonywanie wykładni i stosowanie prawa Unii, oraz o wymóg, ażeby sądy te były uprzednio ustanowione na mocy ustawy, wywołuje skutek bezpośredni, który wiąże się z odstąpieniem od stosowania wszelkich obowiązujących w prawie krajowym przepisów, orzecznictwa lub praktyki sprzecznych z tymi postanowieniami prawa Unii, zgodnie z ich wykładnią dokonaną przez Trybunał [wyrok z dnia 13 lipca 2023 r., YP i in. (Uchylenie immunitetu sędziowskiego i zawieszenie sędziego w czynnościach służbowych), C-615/20 i C-671/20, EU:C:2023:562, pkt 63 i przytoczone tam orzecznictwo].

68 Z utrwalonego orzecznictwa wynika również, że nawet w braku krajowych środków ustawodawczych, które położyłyby kres uchybieniu stwierdzonemu przez Trybunał, do sądów krajowych należy podjęcie wszelkich działań w celu ułatwienia osiągnięcia pełnej skuteczności prawa Unii zgodnie z wnioskami zawartymi w wyroku stwierdzającym to uchybienie. Ponadto sądy te są zobowiązane, zgodnie z zasadą lojalnej współpracy przewidzianą w art. 4 ust. 3 TUE, do usunięcia sprzecznych z prawem skutków naruszenia prawa Unii [zob. podobnie wyroki: z dnia 10 marca 2022 r., Grossmania, C-177/20, EU:C:2022:175, pkt 38, 63 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 13 lipca 2023 r., YP i in. (Uchylenie immunitetu sędziego i zawieszenie sędziego w czynnościach służbowych), C-615/20 i C-671/20, EU:C:2023:562, pkt 64].

69 W celu wypełnienia obowiązków przypomnianych w pkt 65–68 niniejszego wyroku sąd krajowy powinien w możliwie najszerszym zakresie dokonywać wykładni właściwych przepisów krajowych w sposób zgodny z wymogami wynikającymi z prawa Unii. Jednakże jeżeli taka wykładnia nie pozwala uniknąć naruszenia prawa jednostek do niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy, sąd ten jest zobowiązany, w celu zagwarantowania pierwszeństwa prawa Unii, odstąpić od stosowania rozpatrywanych przepisów krajowych, w szczególności gdyby prowadziły one do rozpoznania sprawy przez sędziów, którzy mogliby nie zachowywać lub sprawiać wrażenie, że nie zachowują wymaganej bezstronności [zob. podobnie wyroki: z dnia 6 października 2021 r., W.Ż. (Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego – Powołanie), C-487/19, EU:C:2021:798, pkt 159, 161; a także z dnia 13 lipca 2023 r., YP i in. (Uchylenie immunitetu sędziego i zawieszenie sędziego w czynnościach służbowych), C-615/20 i C-671/20, EU:C:2023:562, pkt 65].

70 Artykuł 19 ust. 1 akapit drugi TUE nie nakłada jednak na państwa członkowskie obowiązku stosowania jednego modelu mającego służyć zapewnieniu skutecznej ochrony sądowej lub przywróceniu zaufania do systemu sądownictwa, które to zaufanie społeczeństwo utraciło z powodu systemowych nieprawidłowości w powoływaniu na stanowiska sędziowskie [wyrok z dnia 24 marca 2026 r., Rzecznik Praw Obywatelskich (Wyłączenie sędziego sądu powszechnego), C-521/21, EU:C:2026:242, pkt 64].

71 W konsekwencji wewnętrzny porządek prawny odnośnego państwa członkowskiego powinien określać zasady proceduralne umożliwiające zapewnienie, że wnioski mające na celu badanie spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności przez członków sądu będą rozpoznawane przez skład orzekający, który spełnia wymogi wynikające z prawa podstawowego do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu.

72 W świetle całości powyższych rozważań odpowiedź na pytanie trzecie winna brzmieć: art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE odczytywany w świetle art. 47 Karty należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji gdy skład orzekający sądu, który ma rozpoznać wniosek mający na celu zbadanie spełnienia przez członka tego sądu wymogów niezawisłości i bezstronności, sam narusza prawo do sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy ze względu na obecność w nim sędziego niespełniającego tych wymogów, dany sąd jest zobowiązany dopilnować, aby taki sędzia nie uczestniczył w rozpoznawaniu tego wniosku, i w razie potrzeby powinien odstąpić od stosowania przepisów krajowych określających ukształtowanie tego składu, tak aby wniosek ten mógł zostać rozpoznany przez organ obsadzony w zgodzie z tymi postanowieniami prawa Unii. W szczególności ze składu orzekającego, który ma przeprowadzić to badanie, należy wykluczyć sędziów, którzy nie spełniają wymogów wymaganej bezstronności. Wewnętrzny porządek prawny odnośnego państwa członkowskiego powinien określać zasady proceduralne umożliwiające zapewnienie, że taki wniosek zostanie rozpoznany przez skład orzekający, który spełnia wymogi wynikające z prawa podstawowego do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu.

W przedmiocie kosztów

73 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (czwarta izba) orzeka, co następuje:

1) **Artykuł 19 ust. 1 akapit drugi TUE odczytywany w świetle art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej**

   należy interpretować w ten sposób, że:

   już same okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego mogą powodować naruszenie prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu tych postanowień, jeżeli okoliczności te wiążą się z nieprawidłowością o takim charakterze i o takiej wadze, że wzbudza ona w przekonaniu jednostek uzasadnione wątpliwości co do niezawisłości lub bezstronności tego sędziego.

2) **Artykuł 19 ust. 1 akapit drugi TUE odczytywany w świetle art. 47 Karty praw podstawowych**

   należy interpretować w ten sposób, że:

   stoi on na przeszkodzie temu, by badanie spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności w odniesieniu do czynnego sędziego danego sądu, a tym samym

badanie poszanowania prawa do sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu tych postanowień, zostało powierzone składowi orzekającemu tego sądu, w którym zasiada choćby jeden sędzia znajdujący się ze względu na warunki jego powołania w sytuacji identycznej z sytuacją sędziego, którego dotyczy to badanie.

3) **Artykuł 19 ust. 1 akapit drugi TUE odczytywany w świetle art. 47 Karty praw podstawowych**

należy interpretować w ten sposób, że:

w sytuacji gdy skład orzekający sądu, który ma rozpoznać wniosek mający na celu zbadanie spełnienia przez członka tego sądu wymogów niezawisłości i bezstronności, sam narusza prawo do sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy ze względu na obecność w nim sędziego niespełniającego tych wymogów, dany sąd jest zobowiązany dopilnować, aby taki sędzia nie uczestniczył w rozpoznawaniu tego wniosku, i w razie potrzeby powinien odstąpić od stosowania przepisów krajowych określających ukształtowanie tego składu, tak aby wniosek ten mógł zostać rozpoznany przez organ obsadzony w zgodzie z tymi postanowieniami prawa Unii. W szczególności ze składu orzekającego, który ma przeprowadzić to badanie, należy wykluczyć sędziów, którzy nie spełniają wymogów wymaganej bezstronności. Wewnętrzny porządek prawny odnośnego państwa członkowskiego powinien określać zasady proceduralne umożliwiające zapewnienie, że taki wniosek zostanie rozpoznany przez skład orzekający, który spełnia wymogi wynikające z prawa podstawowego do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu.

Podpisy